

Projektas „Alternatyvus ugdymas švietimo sistemoje“

Projekto vykdytojas:

Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras

PEDAGOGŲ RENGIMO PROGRAMOS MODULIS
„DIDAKTINĖS VEIKLOS MODELIAVIMAS ALTERNATYVAUS
UGDYMO KONTEKSTE“

2011, Vilnius

SANTRAUKA

I studijų pakopa.

Modulio apimtis yra 4 VPU kreditai, 7 ECTS kreditai. Auditorinės (kontaktinės) valandos: nuolatinų (N) studijų – 64, iššestinių (I) – 40, iš jų: paskaitų – (N) 26 val., (I) 20 val.; pratybų – (N) 38 val., (I) 20 val. Savarankiško darbo – (N)96 val., (I)120 val.

Modulis „Didaktinės veiklos modeliavimas alternatyvaus ugdymo kontekste“ yra skirtas būsimųjų mokytojų didaktinės kompetencijos ugdymui – teoriniam ir praktiniam pasirengimui. Studentai turi būti išklause bendruosius pedagogikos ir pedagoginės psichologijos kursus.

Pagrindinis modulio tikslas – padėti būsimiems mokytojams įsigyti ir nuolat tobulinti atitinkamas dalyko turinio planavimo, ugdymo(si) aplinkų kūrimo, mokymo(si) proceso valdymo, reflektavimo ir mokymosi mokytis kompetencijas, reikalingas didaktinei sistemai modeliuoti, didaktiniam procesui organizuoti, dalykiniams ir komunikaciniams mokinių gebėjimams formuoti.

Visi *didaktikos elementai*: 1) mokymo(si) tikslai ir uždaviniai, 2) mokymo(si) turinys, 3) mokymo(si) proceso organizavimas, 4) mokymo(si) metodai, ir *didaktikos subjektai* – mokinys ir mokytojas – yra susiję tarpusavio ryšiais. Todėl tikslinga siekti, kad būsimieji mokytojai suvoktų, kaip didaktinė veikla kinta atsižvelgiant į ugdymo paskirtį, kontekstą ir pasirinktą metodologinę prieigą. Didaktinės veiklos modeliavimas ypač aktualus alternatyviose ugdymo institucijose, todėl orientuojamasi į didaktinės sistemos elementų dermę įvertinant ugdytinio savitumus ir alternatyvaus ugdymo kontekstą. Ypatingas dėmesys skiriamas teorinėms ir praktinėms laisvojo ugdymo paradigmos plotmėms.

Pagrindiniai vertinimo kriterijai ir formos:

1. Savarankiškų užduočių (*individualus tyrinėjimas, grupinis projektas*) atlikimas ir veikla pratybų metu (*situacijų modeliavimas, vaidmenų atlikimas, diskusija, refleksija*) – vertinimo koeficientas – 0,4.
2. Baigiamasis egzaminas (vertinimo koeficientas – 0,6).

SUMMARY

1st level of studies

The module volume consists of VPU credits – 4, ECTS credits – 7. Class (contact) hours (Hours): Permanent (P) studies – 64, Extended (E) studies – 40 of which: lectures – P – 26/ E – 20, practice – P – 38 / E – 20. Independent work – P – 96 / E – 120.

Module „Modeling of the didactic activity in the context of alternative education“ is intended for the future teachers didactical competencies development – theoretical and practical training. Students must attend general pedagogy and educational psychology courses before choosing this one.

The goal of the module – to help future teachers to get and constantly improve corresponding subject (subject) content planning, education (learning) environment creation, education (learning) process management, reflection and learning to learn competences, necessary for the modeling the didactic system, organization of didactical process, for the formation of students subject and communication skills.

All didactic elements: 1) teaching (learning) goals and objectives, 2) teaching (learning) content, 3) teaching (learning) process organization, 4) teaching (learning) methods and didactical subjects – student and teacher – are linked together. Therefore, it is appropriate to make future teachers aware that didactic activity varies depending on educational purpose, context and the choice of methodological approaches. Modeling of the didactic activity is particularly relevant in alternative educational institutions, so it is oriented into harmony of the didactical elements, while evaluating students distinctiveness and the context of the alternative learning. Particular attention is paid to theoretical and practical fields of liberal education.

Main evaluation criteria and forms:

1. Independent tasks (*individual research, group project*) performance and activity during the practice (*modeling of situations, role play, discussion, reflection*) – evaluation factor 0,4.
2. Final exam (evaluation factor – 0,6).

Modulio reikalingumo pagrindimas

Visi didaktikos elementai (mokymo(si) tikslai ir uždaviniai, mokymo(si) turinys, mokymo(si) proceso organizavimas, mokymo(si) metodai) ir didaktikos subjektai (mokinys ir mokytojas) yra susiję tarpusavio ryšiais. Todėl nėra tikslinga ir tinkama kurio nors didaktikos elemento ar mokytojo, kaip didaktikos subjekto, veiklos mokyti atskirai – būsimieji mokytojai turi suvokti, kaip didaktinė veikla kinta atsižvelgiant į ugdymo paskirtį, kontekstą ir pasirinktą metodologinę prieigą.

Tyrimai¹ rodo, kad mokytojai deklaruoja vieną metodologinę prieigą, o iš tiesų savo veiklą grindžia kita: nurodo besivadovaujantys sąveikos ir mokymosi pedagoginėmis paradigmomis, tačiau dažniausiai taiko poveikio paradigmos metodus, kurių esmė – informacijos perteikimas, t. y. orientacija į mokytojo, o ne į mokinių veiklą, o tai iš esmės prieštarauja sąveikos ir mokymosi paradigmų esmei. Taip pat yra akivaizdi tendencija mokymo(si) tikslus ir uždavinius kildinti iš mokymo(si) turinio ir tiesiogiai imti iš švietimo dokumentų, todėl mokiniai nedaug turi galimybių patys kelti mokymosi tikslus, planuoti, apmąstyti savo sumanymų ir juos įgyvendinti. Tuo tarpu mokymosi tikslų kėlimas gali padėti ugdyti mokinių mąstymą, skatinti motyvaciją, padėti susivokti ir apibrėžti savo poreikius ir galimybes.

Mokymo turinys turėtų būti parenkamas remiantis paritetine mokytojo ir mokinio sąveika, tačiau tyrimo rezultatai liudija pedalo centrinę mokymo kryptį. Mokiniam dažnai pateikiama pernelyg akademiška ir sudėtinga medžiaga; nepakankamai atsižvelgiama į individualius mokinio poreikius ir interesus; retai sudaromos sąlygos mokiniams pajusti ir suprasti mokomosios medžiagos asmeninį reikšmingumą.

Tyrimai rodo, kad yra didaktinių mokymo proceso organizavimo problemų, susijusių su nepakankama mokytojo ir mokinio sąveika (dominuoja frontalus mokymas, akivaizdūs mokymo proceso individualizavimo trūkumai; neužtikrinamas tinkamas grįžtamasis ryšys); kad dažniausiai mokytojai renkasi metodus ne pagal pačius tinkamiausius kriterijus – labiau remiasi metodo taikymo sėkme ir mokinių turima patirtimi, t. y. įprastumu, nei svarbiais didaktiniais tikslais, mokinių kūrybiškumu bei savarankiškumu ar veiklos pobūdžiu, t. y. atsižvelgimu į mokinį. Tai gi svarbiausias šiuolaikinės didaktikos reikalavimas, kad didaktinio proceso centre būtų mokinys, dar nėra įgyvendintas.

---

¹ Galimybių studijos „12–14 metų mokinių mokymo(si) didaktinės problemos ir jų sprendimo galimybės“ tyrimo ataskaita. – Vilnius, 2010.

Didaktinės veiklos modeliavimas yra ypač aktualus alternatyviose ugdymo institucijose. Tačiau šiuo metu (dėl mokinio krepšelio lėšų) ir bendrojo lavinimo mokyklos yra suinteresuotos išlaikyti elgesio ir emocinių sutrikimų turinčius mokinius savo mokinių sąrašuose, todėl su specialiųjų poreikių mokiniais savo darbe susidurs kiekvienas mokytojas.

Daugiausia didaktinių problemų mokykloje patiria paties jauniausio amžiaus mokytojai, t. y. ką tik baigę aukštąsias mokyklas. Todėl šis modulis yra skirtas būsimųjų mokytojų didaktinės kompetencijos ugdymui – ne tik teoriniam, bet ir praktiniam pasirengimui, orientuojantis į didaktinės veiklos modeliavimą alternatyvaus ugdymo kontekste ir ypatingą dėmesį kreipiant į laisvojo ugdymo paradigmos teorines ir praktines plotmes.

Dalyko modulio aprašas

Dalyko modulio kodas <i>(Course unit code)</i>	Bus suteiktas registruojant į DB
Dalyko modulio pavadinimas <i>(Course unit title)</i>	Didaktinės veiklos modeliavimas alternatyvaus ugdymo kontekste
Dėstytojo(-jų) pedagoginis vardas, vardas ir pavardė <i>(Name and title of lecturer)</i>	Doc. dr. Zita Nauckūnaitė
Katedra, centras <i>(Department, center)</i>	
Fakultetas, padalinys <i>(Faculty)</i>	
Dalyko sando lygis <i>(Level of course)</i>	Pirmos pakopos
Semestras <i>(Semester)</i>	Pavasario
ECTS kreditai <i>(ECTS credits)</i>	7

VPU kreditai <i>(VPU credits)</i>	4
Auditorinės valandos <i>(Hours)</i>	Iš viso dalyko – (N)64; (I)40
	Paskaitų – (N)26; (I)20
	Seminarų
	Pratybų – (N)38, (I)20
	Savarankiško darbo – (N)96, (I)120
	Konsultacijų
Reikalavimai <i>(Prerequisites)</i>	Studentai turi būti išklause bendruosius pedagogikos ir pedagoginės psichologijos kursus.
Dėstomoji kalba <i>(Language of instruction)</i>	Lietuvių
Dalyko modulio tikslai ir numatomi gebėjimai <i>(Objectives and learning outcomes)</i>	<p>Pagrindinis modulio tikslas: padėti būsimiems mokytojams įsigyti ir nuolat tobulinti kompetencijas, reikalingas didaktinės sistemos modeliavimui, didaktinio proceso organizavimui, dalykinių ir komunikacinių mokinių gebėjimų formavimui.</p> <p>Studijuojant šį modulį ugdomos kompetencijos:</p> <p><u>Dalyko turinio planavimo kompetencija</u></p> <p>Gebėjimas formuluoti mokymo(si) tikslą bei uždavinius mini pamokoms.</p> <p>Gebėjimas planuojant mokymą(si) prognozuoti galimus ugdymo sunkumus ir modeliuoti jų įveikos alternatyvas.</p> <p>Gebėjimas atrinkti mokymo metodus, adekvačius mokymo(si) tikslams pasiekti.</p> <p>Gebėjimas parengti mokiniams įdomią ir patrauklią mokymo(si) medžiagą.</p>

	<p><u>Ugdymo(si) aplinkų kūrimo kompetencija</u></p> <p>Gebėjimas kurti emociškai saugią, mokyti skatinančią ugdymo(si) aplinką pagal individo poreikius.</p> <p>Gebėjimas kurti pokyčiams palankią ugdymo(si) aplinką.</p> <p><u>Mokymo(si) proceso valdymo kompetencija</u></p> <p>Gebėjimas padėti mokiniui formuluoti mokymosi tikslus, konstruoti jų pasiekimą ir reflektuoti rezultatus.</p> <p>Gebėjimas modeliuoti didaktinę sistemą, derinant visus jos elementus ir orientuojantis į konkretų mokinį.</p> <p>Gebėjimas prieinamai ir suprantamai perteikti reikalingą informaciją, projektuoti grįžtamąjį ryšį.</p> <p><u>Reflektavimo ir mokymosi mokyti kompetencija</u></p> <p>Gebėjimas panaudoti pedagogikos mokslo pasiekimus didaktinės sistemos tobulinimui.</p> <p>Gebėjimas remtis savo ir kitų studentų patirtimi ir pozityviai reaguoti į grįžtamąjį ryšį.</p>
<p>Dalyko modulio turinys <i>(Course unit content)</i></p>	<p>Ugdymas demokratijos vertybių kontekste. Lavavimo tikslai ir principai Vaikų teisių deklaracijoje (1959) ir Vaiko teisių konvencijoje (1989). Pliuralistinės švietimo sistemos būtinumas. Ugdymo paskirties ir didaktinės sistemos sąsajos. Didaktinės sistemos ir didaktinės veiklos savitumai klasikinėje ugdymo paradigmoje ir laisvojo ugdymo paradigmoje.</p> <p>Pedagoginės komunikacijos principai. Pedagoginės komunikacinės erdvės supratimas. Pedagoginio proceso abipusiškumas. Pedagoginis diskursas alternatyvaus ugdymo fone (remiamasi Vokietijos, Ispanijos, Anglijos, JAV ir kt. šalių patirtimi). Mokymo situacijos. Pedagoginio diskurso strategija.</p>

	<p>Pozityvaus diskurso paieškos. Etiniai pedagoginės komunikacijos aspektai. Komunikacinė pamokos struktūra. Komunikacinis tikslas ir turinys. Mokinio pažintinė ir komunikacinė veikla.</p> <p>Didaktinės sistemos modeliavimas alternatyvaus ugdymo kontekste. Mokyklų tipai. Didaktinės sistemos elementų dermė įvertinant ugdytinio savitumus ir alternatyvaus ugdymo kontekstą.</p> <p>Ugdymo tikslų formulavimas orientuojantis į XXI a. iššūkius ir alternatyvaus ugdymo kontekstą. Ugdymo tikslų formulavimas įvertinant trikdžius ir jų šalinimo galimybes. Tikslų modeliavimas laisvojo ugdymo paradigmos kontekste, įvertinant konkrečių teorijų metodologinę prieigą. Ugdymo tikslų modeliavimas įvertinant ugdytinį jo poreikius ir interesus.</p> <p>Tinkamiausio metodo pasirinkimo problema. Klasikinių ir interaktyviųjų metodų dermė. Metodų taikymo modeliavimas įvertinant kontekstą. Metodų taikymo modeliavimas įvertinant didaktinius tikslus. Metodų taikymo modeliavimas įvertinant ugdytinį jo poreikius ir interesus. Mokinių kūrybiškumo ir kritinio mąstymo ugdymo dermė.</p> <p>Individualizavimo ir diferencijavimo problemų sprendimas didaktinės veiklos modeliavimo kontekste. Mokymosi aplinkų kūrimas.</p> <p>Adekvačių tikrinimo ir vertinimo būdų parinkimo problemos ir jų sprendimas didaktinės veiklos modeliavimo kontekste.</p>
<p>Modulio įgyvendinimo rekomendacijos <i>(Recommendations of the course implementation)</i></p>	<p>Modulio įgyvendintojams dera:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) išnagrinėti aktualią alternatyvaus ugdymo situaciją Lietuvoje, artikuliuojant pozityvias ir tobulintinas vietas; 2) susipažinti su paskutiniaisiais didaktiniais ir kitais empiriniais

	<p>tyrimais, susijusiais su nagrinėjama problematika, ir nagrinėjant atitinkamas temas pateikti konkrečius pavyzdžius;</p> <p>3) dėstomą kursą derinti su kitais moduliais, ieškant tarpdalykinės integracijos;</p> <p>4) parinkti tinkamus metodus, kurie sietų teoriją ir praktiką (probleminis mokymasis, projektinis metodas ir kt.);</p> <p>5) numatyti savarankiško darbo užduotis ir jų (į)vertinimo kriterijus;</p> <p>6) numatyti valandų paskirstymą iššęstinėms studijoms.</p>
<p>Pagrindinės literatūros sąrašas <i>(Reading list)</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Aktyvaus mokymosi metodai: Mokytojo knyga.</i> – Vilnius: Garnelis, 1999. 2. Arends R. I. <i>Mokomės mokyti.</i> – Vilnius: Margi raštai, 1998. 3. Buehl D. <i>Interaktyviojo mokymosi strategijos.</i> – Vilnius: Garnelis, 2004. 4. Jensen E. <i>Tobulas mokymas.</i> – Vilnius: AB OVO, 1999. 5. Lemov D. <i>Teach Like a Champion: 49 Techniques that Put Students on the Path to College.</i> – San Francisco, CA, 2010. 6. Marzano R. J. <i>Naujoji ugdymo tikslų taksonomija.</i> – Vilnius: Žara, 2005. 7. Petty G. <i>Įrodymais pagrįstas mokymas.</i> – Vilnius: Tyto alba, 2008. 8. Petty G. <i>Šiuolaikinis mokymas. Praktinis vadovas.</i> – Vilniaus: Tyto alba, 2006. 9. Silberman, M. L. <i>Active Learning: 101 Strategies to Teach Any Subject.</i> – San Francisco, CA, 2006. 10. Šiaučiukėnienė L., Visockienė O., Talijūnienė P. <i>Šiuolaikinės didaktikos pagrindai.</i> – Kaunas: Technologija, 2006; 11. <i>Vertinimas ugdymo procese.</i> – Vilnius: ŠMM, 2006. 12. Kaip keisti mokymo praktiką: ugdymo turinio diferencijavimas atsižvelgiant į moksleivių įvairovę. –

	Vilnius: Žara, 2006.
Papildomos literatūros sąrašas	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ališauskas A. <i>Pedagogo pasirengimas ugdyti moksleivį, turintį specialiųjų ugdymo(si) poreikių: situacijos ir kompetencijų analizė</i> // <i>Pedagogika</i>, 2004. T. 74, p. 18–24. 2. Balevičienė, S. Jucevičienė, P. Stanikūnienė, B. <i>Šiuolaikinio mokymosi metodai: koncepcijų žemėlapis ir „Vee“ diagrama</i>. – Kaunas: Žinių visuomenės institutas, 2003. 3. Barkauskaitė M., Motiejūnienė E. <i>Mokymosi motyvacijos problema ir jos sprendimo galimybės</i> // <i>Pedagogika</i>, 2004, T. 70, p. 38–43. 4. Benett B. <i>Mokymasis bendradarbiaujant</i>. – Vilnius: Garnelis, 2001. 5. Borusevičienė, N. <i>Mokymo(si) procesai edukaciniu ir filosofiniu aspektu</i>. – Šiauliai: Lucilijus, 2004. 6. Bruzgelevičienė R. <i>Lietuvos švietimo reforma ugdymo paradigmu kaitos aspektu 1988–1997</i>. – Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla, 2007. 7. Čiužas R. <i>Mokytojo ir mokinio vaidmenų kaita edukacinės paradigmos virsmo sąlygomis</i>. – <i>Pedagogika</i>, 2007. Nr. 87, p. 64–70. 8. Duncan G. <i>Pirmoji pagalba mokytojui</i>. – Vilnius, 2009. 9. Easley Sh., Mitchell K. <i>Vertinimo aplankas. Kur, kada, kodėl ir kaip jį naudoti</i>. – Vilnius: Tyto alba, 2007. 10. Gage N. L., Berliner D. C. <i>Pedagginė psichologija</i>. – Vilnius: Alma Littera, 1994. 11. Gedvilienė G., Laužackas R., Lileikienė T. ir kt. <i>Ko reikia šiuolaikiniam mokytojui? Aktualus mokytojų kvalifikacijos tobulinimo turinys. Mokomoji knyga mokytojams</i>. – Vilnius: ŠMM, 2008. 12. Giedrienė R., Monkevičienė O. <i>Kodėl nemiela mokykla? (vadovas mokytojams, dirbantiems su mokymosi sunkumų turinčiais vaikais)</i>. – Vilnius, 1995.

13. Hargreaves A. *Mokymas žinių visuomenėje. Švietimas nesaugumo amžiuje.* – Vilnius: Homo liber, 2008.
14. Johansson L.A. *Teaching Outside the Box: How to Grab Your Students By Their Brains.* – San Francisco, CA, 2005.
15. *Jaunimo mokyklų veiksmingumas. Tyrimo ataskaita.* – Vilnius, 2005. Prieiga per internetą:
<http://www.smm.lt/svietimo_bukle/tyrimai_sb.htm>.
16. Jucevičienė P. ir kt. *Mokytojų didaktinės kompetencijos atitiktis šiuolaikiniams švietimo reikalavimams.* Tyrimo ataskaita. – Kaunas, 2005. Prieiga per internetą:
<http://www.smm.lt/svietimo_bukle/tyrimai_sb.htm>.
17. *Nesėkmingo mokymosi mastai ir priežastys. Tyrimo ataskaita.* – Vilnius, 2003. Prieiga per internetą:
<http://www.smm.lt/svietimo_bukle/tyrimai_sb.htm>.
18. Paterson K. *Pasiruošk... Dėmesio... Mokykl!: kaip per penkias minutes sužadinti norą mokytis.* – Vilnius, 2002.
19. Savanevičienė A. Šilingienė V. *Darbas grupėse.* Vadovėlis. – Kaunas: Technologija, 2005.
20. Šiaučiukėnienė L. *Mokymo individualizavimo ir diferencijavimo raida bei virsmas Lietuvoje // Socialiniai mokslai, Edukologija.* – Kaunas: Technologija, 1997, Nr. 3(12), p. 25–33.
21. Targamadzė V. *Bendrojo lavinimo mokykla: mokinių edukacinio stimuliavimo aspektas.* – Kaunas: Technologija, 1999.

Internetiniai šaltiniai:

1. <http://www.svietimas.lt> (Švietimo politikos centro naujienos).
2. <http://www.criticalthinkingblog.org/small-grants-countries/lithuania/modern-didactic-center> (Lietuvos šiuolaikinių didaktikų centras).

	<ol style="list-style-type: none"> 3. http://www.education-world.com/ (Pamoka. Jos planavimo būdai). 4. http://www.nytimes.com/pages/education/index.html (Šiuolaikinis švietimas). 5. http://www.ericdigests.org/1992-4/active.htm (Aktyvus mokymas). 6. http://www.uww.edu/learn/diversity/dozensuggestions.php (Mokymo įvairovė). 7. http://olc.spsd.sk.ca/de/pd/instr/index.html (Mokymo strategijos). 8. http://www.brockwood.org.uk/ (Alternatyvus ugdymas).
Mokymo metodai <i>(Teaching methods)</i>	Paskaita-dialogas, individualus tyrinėjimas, grupinis projektas, situacijų modeliavimas, vaidmenų atlikimas, vaizdo pratybos, seminaras-diskusija, refleksija.
Lankomumo reikalavimai <i>(Attendance requirements)</i>	Lankymas privalomas.
Atsiskaitymo reikalavimai <i>(Assessment requirements)</i>	
Vertinimo būdas <i>(Assessment methods)</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Savarankiškų užduočių atlikimas ir veikla pratybų metu (vertinimo koeficientas – 0,4). 2. Baigiamasis egzaminas (vertinimo koeficientas – 0,6).
Aprobuota katedros	
Patvirtinta Studijų programos komiteto	